

نقش واسطه‌ای ویژگی‌های شخصیتی در ارتباط بین ابعاد سرشت و منش با صفات وسواسی مبتنی بر وجدانی بودن و نوروزگرایی زنان جوان

باران اسدی^۱، مسعود باقری*^۲، حسن محمدطهرانی^۳

چکیده

مقدمه: با توجه به افزایش میزان مشکلات رفتاری در بین زنان جوان بویژه دانشجویان، آگاهی از وضعیت این رفتارها و شناسایی عواملی که با این رفتارها ارتباط دارند، می‌تواند به مسئولان دانشگاه‌ها در برنامه‌ریزی حوزه‌های رفتارهای آن‌ها کمک شایانی نماید. هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش واسطه‌ای ویژگی‌های شخصیتی در ارتباط بین ابعاد سرشت و منش با صفات وسواسی مبتنی بر وجدانی بودن و نوروزگرایی زنان جوان بود.

روش پژوهش: پژوهش حاضر از لحاظ هدف جزء پژوهش‌های بنیادی و از لحاظ روش از نوع مطالعات همبستگی و تحلیل مسیر است. جامعه آماری مورد مطالعه این پژوهش شامل کلیه دختران دانشگاه‌های آزاد و شهید باهنر مقطع کارشناسی شهر کرمان در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ که دامنه سنی آنها ۱۸ تا ۲۴ سال بود. حجم نمونه براساس تعداد متغیرهای مشاهده در مدل ۳۰۸ نفر در نظر گرفته شد که با توجه به افت آزمون‌ها در مجموع تعداد نمونه ۲۸۰ نفر بصورت خوشه‌ای وارد تحلیل شدند. ابزار پژوهش پرسشنامه سرشت و منش و همکاران (۱۹۹۴)، پرسش‌نامه پنج عاملی شخصیت و (۱۹۸۵) و پرسشنامه وسواس و همکاران (۲۰۱۲) بودند. تحلیل داده‌ها از طریق تحلیل مسیر در نرم افزار ایموس و SPSS-24 انجام شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد ویژگی‌های شخصیتی با ابعاد سرشت و منش و صفات وسواسی وجدانی بودن و نوروزگرایی رابطه معنادار داشت. همچنین شاخص‌های برازش مدل در تحلیل مسیر نشان داد مدل نهایی اصلاح شده برازش مطلوب دارد ($P < 0/001$).

نتیجه‌گیری: با توجه به نقش واسطه‌ای ویژگی‌های شخصیتی در ارتباط بین ابعاد سرشت و منش با وسواس وجدانی بودن و نوروزگرایی می‌توان براساس شناخت نوع شخصیت دانشجویان زن جوان به کاهش مشکلات روانی آنان کمک کرد.

واژه‌های کلیدی: زنان جوان، سرشت و منش، شخصیت، نوروزگرایی، وجدانی بودن، وسواس

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۱۰/۱۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۸/۳

استناد: اسدی ب، باقری م، محمد طهرانی ح. نقش واسطه‌ای ویژگی‌های شخصیتی در ارتباط بین ابعاد سرشت و منش با صفات وسواسی مبتنی بر وجدانی بودن و نوروزگرایی زنان جوان، خانواده و بهداشت، ۱۴۰۱؛ ۱۲(الف): ۹۳-۱۰۴

^۱ - دانشجوی دکتری روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد زرنند، زرنند، ایران.

^۲ - (نویسنده مسئول) دانشیار، گروه روانشناسی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران.

تلفن: ۰۹۳۸۰۱۰۷۲۹۵ ORCID: 0000000145203655 Mbibagheri@yahoo.com

^۳ - استادیار، گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد زرنند، زرنند، ایران.

© حقوق برای مؤلف (آن) محفوظ است. این مقاله با دسترسی آزاد در خانواده و بهداشت تحت مجوز کرییتو کامنز (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) منتشر شده که طبق مفاد آن هرگونه استفاده غیر تجاری تنها در صورتی مجاز است که به

اثر اصلی به نحو مقتضی استناد و ارجاع داده شده باشد

مقدمه:

اختلال وسواس فکری عملی اغلب موضوع لطیفه‌ها، بذله‌گویی‌ها و شوخی‌ها بوده است. برخلاف الگوهای کلیشه‌ای، اختلال وسواس فکری عملی موضوعی خنده‌دار نیست. وسواس یک اختلال اضطرابی دارای پایه زیست‌شناختی است که اغلب از کودکی شروع می‌شود و ممکن است الگوی خانوادگی داشته باشد. اختلال وسواس فکری-علمی با وسواس‌های فکری، رفتارهای اجباری و یا هر دو آن‌ها مشخص می‌گردد [۱]. وسواس‌های فکری افکار یا تجسم‌های ناخوانده‌ای هستند که به صورت مکرر وارد آگاهی می‌گردند. در حالی که رفتارهای اجباری، در ظاهر امر رفتارها و عادات مکرر غیر قابل توقف هستند که شخص با هدف کاهش ناراحتی و اضطراب خود آن‌ها را انجام می‌دهد. هم افکار وسواسی و هم رفتارهای اجباری معمولاً توسط خود مبتلایان به آن‌ها غیر واقع‌گرایانه و غیر منطقی ارزیابی می‌شوند، اما مبتلایان، خود را ناتوان از متوقف کردن آن‌ها می‌دانند [۲]. بر اساس رویکرد ۵ عاملی شخصیت مک کری و کاستا^۱، هر یک از ویژگی‌های شخصیتی در حالت کرانه‌های بالا و پائین زمینه ساز برخی ویژگی‌های وسواسی می‌شود. متغیرهای زیادی در شکل‌گیری و تشدید نشانه‌های اختلال وسواس فکری - عملی نقش دارند که در این پژوهش سرشت و منش مورد توجه قرار گرفته است [۳]. منش شامل دریافت‌های منطقی در باره خود، دیگران و دنیا است و بیشتر ویژگی‌هایی را شامل می‌شود که تحت تاثیر عوامل محیطی در ساختار، شخصیتی فرد پدید می‌آید. سه بُعد را برای منش در نظر گرفته شده است؛ خودراهبری همکاری و خود فراروی. سرشت، اساس وراثتی هیجان‌ات و یادگیری‌هایی است که از طریق رفتارهای هیجانی و خودکار کسب می‌شود و به عنوان عادات قابل مشاهده در اوایل زندگی فرد دیده می‌شود و تقریباً در تمام طول زندگی ثابت باقی می‌ماند [۴]. سامانه‌های سرشتی در مغز دارای سازمان یافتگی کارکردی متشکل از سامانه‌های متفاوت و مستقل از یکدیگر برای فعال سازی، تداوم و بازداری رفتار در پاسخگویی به گروه‌های معینی از محرک‌هاست [۵]. یافته‌های پژوهشی نشان داده‌اند که سرشت و منش با نشانه‌های اختلال وسواس فکری-عملی رابطه معناداری دارند. آلونسو^۲ و همکاران نشان داده‌اند که بین نمرات نوجویی افراد مبتلا به وسواس و گروه بهنجار تفاوتی وجود ندارد. نمرات پایین تری در خودراهبری در بیماران مبتلا به وسواس گزارش کرده‌اند [۶].

آگاروال و توشنیوال^۳ نشان دادند که بین ویژگی‌های شخصیتی و سرشت و منش ارتباط معنی‌داری وجود دارد [۷]. سامتوگلو^۴ و همکاران، در پژوهش خود دریافتند که بین ویژگی‌های شخصیتی و علائم وسواس اجباری ارتباط معنی‌داری وجود دارد [۸]. توپینو^۵ و همکاران، در پژوهش خود نشان دادند که بین ویژگی‌های شخصیتی و وجدانی بودن ارتباط معنی‌داری وجود دارد [۹]. ژیانگ^۶ و همکاران، در پژوهش خود دریافتند که وجدان‌گرایی و پشتکار موجب ایجاد اشتیاق و پیشرفت در کار می‌شود [۱۰]. وینخویزن^۷ و همکاران، در پژوهش خود ارتباط بین نوروزگرایی و ابعاد شخصیت را نشان دادند [۱۱].

1. Costa & Kerry

2. Alonso

3. Agarwal & Toshniwal

4. Sametoğlu

5. Topino

6. Jiang

7. Vinkhuyzen

از آنجایی ویژگی‌های شخصیتی در شروع اختلالات روانی نقش دارند (آسیب‌پذیری) و در ظهور علائم و سیر یک اختلال تأثیر گذارند و اختلال وسواسی نیز از جمله اختلالاتی است که در جامعه زنان جوان بسیار شایع می‌باشد و میزان ابتلا به این بیماری در بین گروه‌های سنی مختلف به ویژه دانشجویان در حال افزایش است و ابتلا به این بیماری در دختران بیشتر از پسران می‌باشد انجام چنین پژوهش‌هایی ضروری به نظر می‌رسد. بررسی ویژگی‌های شخصیتی در دانشجویان به‌عنوان نیروهای جوان کارآمد که در رشد و پیشرفت جامعه نقشی مهمی دارند ضروری است. ارتباط میان شخصیت و آسیب‌شناسی روانی از لحاظ مفهومی پیچیده است و مدل‌های مختلفی نیز جهت یافتن گستردگی ارتباطات ممکن ارائه شده است. اما در هیچ پژوهشی ارتباط بین این متغیرها به‌صورت همزمان بررسی نشده است. با توجه به آن‌چه گفته شد و کمبود پژوهش‌ها در داخل کشور، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای ویژگی‌های شخصیتی در ارتباط بین ابعاد سرشت و منش با صفات وسواسی مبتنی بر وجدانی بودن و نوروگرایی زنان جوان انجام گرفت.

روش پژوهش:

پژوهش حاضر از لحاظ هدف جزء پژوهش‌های بنیادی و از لحاظ روش از نوع مطالعات همبستگی و تحلیل مسیر است. جامعه آماری مورد مطالعه این پژوهش شامل کلیه زنان جوان دانشگاه‌های آزاد و شهید باهنر مقطع کارشناسی شهر کرمان بود که در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ در این دانشگاه‌ها مشغول به تحصیل هستند و دامنه سنی آنها بین ۱۸ تا ۲۴ سال بود. به ازاء هر متغیر مشاهده شده ۲۰ نفر در نظر گرفته شد. با توجه به متغیرهای مشاهده شده در مدل پیشنهادی (۱۴ متغیر)؛ حجم نمونه ۲۸۰ نفر در نظر گرفته شد. از آن‌جا که در پژوهش‌های میدانی رویدادها و موارد غیر قابل پیش بینی احتمال افت آزمودنی را بدنبال دارد جهت جلوگیری از این امر با در نظر گرفتن ۱۰٪ احتمال افت (۲۸ نفر)؛ حجم نمونه ۳۰۸ نفر بود که بصورتی که با توجه به افت آزمودنی‌ها در مجموع تعداد نمونه ۲۸۰ نفر بصورت خوشه‌ای وارد تحلیل شدند. معیارهای ورود به مطالعه شامل دانشجوی دختر دانشگاه آزاد و باهنر شهر کرمان بود. ملاک خروج از پژوهش شامل عدم تمایل به همکاری در پژوهش و عدم تکمیل پرسشنامه‌ها بود. ملاحظات اخلاقی این پژوهش شامل موارد ذیل بود: الف) کلیه شرکت‌کنندگان در پژوهش با اختیار و تمایل خود شرکت کردند. ب) درباره اصول رازداری و محرمانه بودن هویت شرکت‌کنندگان به آنان اطمینان داده شد که کلیه اطلاعات به صورت محرمانه باقی خواهد ماند ج) در پایان از شرکت‌کنندگان در پژوهش تقدیر و تشکر به عمل آمد. د) شرکت‌کنندگان در صورت تمایل هر زمانی که می‌خواستند از ادامه مشارکت می‌توانستند انصراف دهند.

پرسشنامه پنج عاملی شخصیت^۱: این پرسش‌نامه پنج عامل اصلی روان‌رنجوری، برون‌گرایی، گشودگی به تجربه، سازگاری و مسئولیت‌پذیری را ارزیابی می‌کند. این آزمون دو فرم بلند (شامل ۲۴۰ سؤال) و کوتاه (شامل ۶۰ سؤال) دارد. این ابزار با مقیاس پنج‌گزینه‌ای لیکرت (از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف) پاسخ داده می‌شود. در پژوهش حاضر از فرم کوتاه پرسش‌نامه استفاده خواهد شد. همسانی درونی این آزمون برای عوامل A, O, E, N و C به ترتیب ۰/۹۳، ۰/۸۷، ۰/۸۹، ۰/۷۶ و ۰/۸۶ گزارش شده است [۲]. در ایران نیز چلبیانلو و گروسی، ساختار پنج عاملی این پرسش‌نامه را به صورت کلی تأیید کرده و ضرایب همسانی

^۱ . Big Five Questionnaire

درونی آن را به روش آلفای کرونباخ برای عوامل اصلی به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ گزارش کرده است. در روش بازآزمایی کوتاه‌مدت، ضریب همبستگی نمره‌های نوبت اول و نوبت دوم که با فاصله بین ۲ - ۳ هفته اجرا شده برای هر یک از عوامل به ترتیب برابر با ۰/۸۴، ۰/۸۲، ۰/۷۷، ۰/۶۵ و ۰/۸۶ گزارش شده است [۱۲]. مقدار پایایی پرسش‌نامه در مطالعه حاضر برای روان‌رنجوری ۰/۸۲، برون‌گرایی ۰/۷۹، گشودگی به تجربه ۰/۷۵، سازگاری ۰/۸۱ و مسئولیت‌پذیری ۰/۷۸ محاسبه شده است.

پرسشنامه سرشت و منش^۱: پرسشنامه سرشت و منش توسط کونیجر و همکاران (۱۹۹۴) برای اندازه‌گیری سرشت زیست‌ژنتیکی و منش اکتسابی ساخته شده است. این پرسشنامه ۱۲۵ سوال دارد و هر آزمودنی به این سئوال‌ها به صورت صحیح و غلط پاسخ می‌دهد. در این پرسشنامه سرشت ۴ بعد (نوجویی، آسیب‌پرهیزی، وابستگی به پاداش و پشتکار) و بعد منش (خودراهبری، همکاری و خود فراروی) دارد. در پژوهش آلونسو و همکاران [۶]، ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه بالای ۰/۶۸ بدست آمده است. کاویانی و محقق شناس [۱۳]، ضریب پایایی بازآزمایی این پرسشنامه را در ۰/۷۶ بدست آوردند. همچنین همبستگی بین مقیاس‌های ۴ گانه سرشت با همبیین ۰/۶۹ تا ۰/۸۴ و بین مقیاس‌های ۳ گانه ۰/۷۱ تا ۰/۷۶ بوده است که روایی عاملی پرسشنامه را نشان می‌دهند. مقدار پایایی پرسش‌نامه در مطالعه حاضر ۰/۷۱ محاسبه شده است.

مقیاس مقیاس پنج عاملی وسواس^۲: این مقیاس توسط ساموئل و همکاران در سال ۲۰۱۲ طراحی شد. از مدل پنج عاملی وسواس بدست آمده است از دوازده خرده مقیاس تشکیل شده است و شامل ۱۲۰ سئوال است. سئوال‌ها روی طیف ۵ ارزشی از کاملا مخالفم تا کاملا موافقم نمره گذاری می‌شوند. در پژوهش حاضر فقط سئوال‌ها مربوط به علائم وسواس مبتنی بر علائم نوروزگرایی و وجدانی بودن استفاده شد. در مورد روایی عاملی این پرسشنامه پژوهش داگلاس و همکاران [۱۱]، وجود ۵ عامل اصلی را تأیید کرد. همچنین همبستگی عامل‌های این پرسشنامه با عوامل مرتبط با پرسشنامه نئو بین (۰/۷۱) تا (۰/۸۶) گزارش شده است [۱۱]. مقدار پایایی پرسش‌نامه در مطالعه حاضر ۰/۸۷ محاسبه شده است.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی نظیر میانگین و انحراف استاندارد و آمار استنباطی نظیر ضریب همبستگی و تحلیل مسیر استفاده شد. داده‌ها نیز با نرم افزارهای Amos-23 و SPSS-19 تحلیل شد.

یافته‌ها:

در این پژوهش ۳۰۸ نفر از دانشجویان دختر دانشگاه‌های آزاد و شهید باهنر مقطع کارشناسی شهر کرمان با میانگین سنی ۲۱ سال شرکت کردند. در جدول ۱، همبستگی متغیرهای پژوهش گزارش شده است (جدول ۱).

^۱ . Nature and Character Questionnaire

^۲ . 5-factor Obsession Scale

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
وسواس مبتنی بر وجدانی بودن												
نوروزگرایی	۰/۵۱**											
برونگرایی		-۰/۳۲**										
گشودگی			۱									
توافق جویی	۰/۱۷**	-۰/۳۰**	۱/۵۱**									
وجدانی بودن	۰/۴۵**	-۰/۲۴**	۱/۲۰**	۱								
آسیب پرهیزی	۰/۳۰**	۰/۲۷**	۱/۲۷**	۱/۳۴**	۱							
نوجویی	۰/۱۷**	۰/۲۴**	۱/۳۳**	۱/۳۷**	۱/۴۰**	۱						
پاداش وابسته	۰/۱۹**	۰/۱۸**	۱/۱۹**	۰/۰۸	۰/۰۹	۰/۰۵	۰/۱۸**	۱/۳۴**				
خودرهبی	۰/۵۱**	۰/۲۷**	۱/۳۵**	۱/۱۸**	۰/۱۱*	۱/۲۷**	۰/۳۳**	۱/۳۶**	۱			
همکاری	۰/۴۶**	۰/۰۵	۱/۱۶**	۱/۱۶**	۱/۵۲**	۱/۱۳**	۰/۲۲**	۰/۱۲*	۰/۰۷	۱/۱۹**	۱	
خودفراروی	۰/۳۸**	۰/۳۳**	۱/۱۸**	۱/۲۵**	۱/۲۲**	۱/۳۶**	۰/۳۳**	۱/۲۲**	۰/۰۵	۱/۱۸**	۰/۳۷**	۱
پشتکار	۰/۳۳**	۰/۲۸**	۱/۳۹**	۱/۴۰**	۱/۳۰**	۱/۲۸**	۰/۶۴**	۱/۴۴**	۱/۲۴**	۱/۵۱**	۰/۳۲**	۰/۲۹**

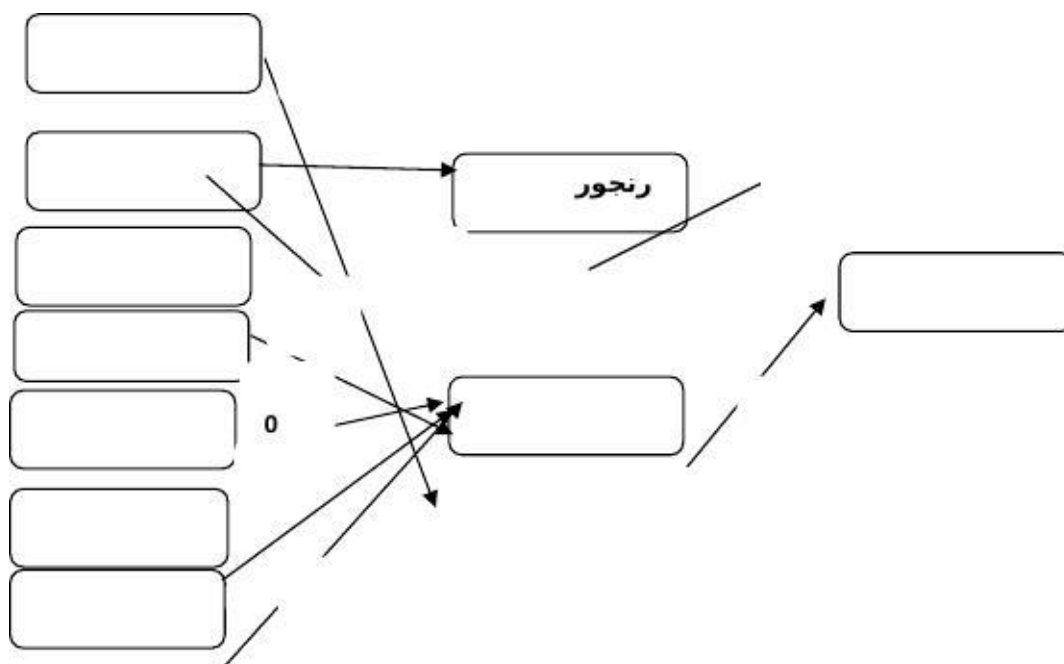
بررسی آماره‌های چولگی و کشیدگی از ملاک‌های متداول برای تعیین نرمال بودن داده‌ها می‌باشند. در جدول شماره ۲ مقادیر چولگی و کشیدگی و همچنین شاخص‌های عدم هم‌خطی برای داده‌های پژوهش محاسبه شده است (جدول ۲).

جدول ۲- شاخص‌های آماری، چولگی، کشیدگی و عدم هم‌خطی متغیرهای پژوهش در دانشجویان دانشگاه‌های آزاد و باهنر شهر کرمان در سال ۱۳۹۸ (n=۲۸۰)

متغیرها	شاخص‌های آماری	چولگی	انحراف معیار چولگی	کشیدگی	انحراف معیار کشیدگی	ضریب تحمل	تورم (واریانس (VFI)
وسواس مبتنی بر وجدانی بودن	۰/۳۵۲	۰/۱۴۲	۰/۲۶۲	۰/۲۸۴	متغیرملاک	متغیرملاک	۱/۸۴
نوروگرایی	۰/۵۲۱	۰/۱۴۲	-۰/۳۵۴	۰/۲۸۴	۰/۵۷	۱/۸۴	۱/۸۴
برونگرایی	۰/۹۵۲	۰/۱۴۲	-۰/۶۰۲	۰/۲۸۴	۰/۴۸	۱/۷۸	۱/۷۸
گشودگی	۰/۷۵۲	۰/۱۴۲	۰/۵۵۲	۰/۲۸۴	۰/۵۲	۱/۸۵	۱/۸۵
توافق جویی	۰/۳۶۸	۰/۱۴۲	-۰/۶۵۸	۰/۲۸۴	۰/۷۶	۱/۳۷	۱/۳۷
وجدانی بودن	۰/۵۴۲	۰/۱۴۲	-۰/۶۵۲	۰/۲۸۴	۰/۷۲	۱/۴۹	۱/۴۹
	-						
آسیب پرهیزی	۰/۲۱۰	۰/۱۴۲	-۰/۵۵۲	۰/۲۸۴	۰/۶۹	۱/۴۲	۱/۴۲
	-						
نوجویی	۰/۳۴۵	۰/۱۴۲	۰/۵۲۷	۰/۲۸۴	۰/۵۵	۱/۷۸	۱/۷۸
	-						
پاداش وابسته	۰/۷۵۲	۰/۱۴۲	-۰/۵۵۲	۰/۲۸۴	۰/۷۹	۱/۳۰	۱/۳۰
	-						
خودرهبی	۰/۲۱۴	۰/۱۴۲	-۰/۱۲۴	۰/۲۸۴	۰/۷۰	۱/۶۲	۱/۶۲
همکاری	۰/۹۵۲	۰/۱۴۲	-۰/۶۵۲	۰/۲۸۴	۰/۷۲	۱/۲۹	۱/۲۹
	-						
خودفراری	۰/۷۲۴	۰/۱۴۲	-۰/۲۷۷	۰/۲۸۴	۰/۸۲	۱/۲۵	۱/۲۵
پشتکار	-۰/۶۲۵	۰/۱۴۲	-۰/۴۰۷	۰/۲۸۴	۰/۵۵	۱/۸۴	۱/۸۴

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که مساله همخطی بودن در بین متغیرهای پیش بین تحقیق رخ نداده است. زیرا که مقادیر ضریب تحمل کمتر از ۰/۱ و مقادیر عامل تورم واریانس برای هر یک از متغیرهای پیش بین بالاتر از ۱۰ نیست. ضریب تحمل کمتر از ۰/۱ و ارزش عامل تورم واریانس بالاتر از ۱۰ نشان دهنده همخطی بودن است.

بررسی شاخص‌های برازش در مدل اولیه نشان داد که برازش مطلوبی برای تبیین ارتباط متغیرها وجود ندارد. در نتیجه مسیرهای ضعیف شناسایی و از مدل اولیه حذف گردید و مسیرهای جدید بر مبنای پیشینه نظری و پیشنهاد نرم افزار اضافه گردید. شکل شماره ۱ مدل نهایی نهایی به همراه ضرایب مسیر استاندارد را نشان می‌دهد.

نمودار ۱. نمودار نهایی پژوهش به همراه ضرایب مسیر استاندارد

بحث و نتیجه گیری:

هدف از این پژوهش بررسی نقش واسطه‌ای ویژگی‌های شخصیتی در ارتباط بین ابعاد سرشت و منش با صفات وسواسی مبتنی بر وجدانی بودن و نوروزگرایی زنان جوان بود. نتایج بررسی شاخص‌های برازش برای مدل پیشنهادی نشان داد که داده‌ها با مدل اولیه پیشنهادی برازش مطلوبی ندارند. پس از حذف مسیرهای ضعیف و اضافه کردن مسیرهای جدید با توجه به مبانی نظری و پیشنهاد نرم افزار؛ مدل اصلاح شده بررسی و حاکی از برازش مطلوب با داده‌ها داشت. در ادبیات و پیشینه پژوهش در مورد ارتباط درونی متغیرها بصورت مدل یا بررسی مدل‌های رقیب و نزدیک تحقیق یافت نشد. اما در زمینه ارتباط درونی متغیرهای پژوهش با یکدیگر نتایج بدست آمده یافته‌های پژوهش‌های قبلی در این زمینه همسو بود. آگاروال و توشنیوال نشان دادند که بین ویژگی‌های شخصیتی و سرشت و منش ارتباط معنی‌داری وجود دارد [۷]. سامتگلو و همکاران، در پژوهش خود دریافتند که بین ویژگی‌های شخصیتی و علائم وسواس اجباری ارتباط معنی‌داری وجود دارد [۸]. توپینو و همکاران، در پژوهش خود نشان دادند که بین ویژگی‌های شخصیتی و وجدانی بودن ارتباط معنی‌داری وجود دارد [۹]. ژیانگ و همکاران، در پژوهش خود دریافتند که وجدان‌گرایی و پشتکار موجب ایجاد اشتیاق و پیشرفت در کار می‌شود [۱۰]. وینخویزن و همکاران، در پژوهش خود ارتباط بین نوروزگرایی و ابعاد شخصیت را نشان دادند [۱۱].

این نتیجه را می‌توان این‌گونه تبیین کرد که اختلال وسواس، یک اختلال آشنا و نسبتاً شایع است که برای بیمار افزون بر تحمیل رنج و عذاب قابل ملاحظه، سبب اتلاف وقت می‌شود و به دلیل ماهیت ناتوان‌کننده‌ای که دارد اختلال قابل توجهی در روند معمولی و طبیعی زندگی، توانایی‌های شخصی، کارآیی شغلی، سازگاری اجتماعی و روابط بین‌فردی ایجاد می‌کند [۸].

بیشتر افراد وسواسی در طیف ویژگی‌های شخصیتی روان‌رنجورخویی و با وجدان بودن قرار دارند که به دلیل وجود احساسات منفی مانند ترس، غم، برانگیختگی، خشم، احساس گناه، احساس کلافگی دایمی و فراگیر احتمال بیشتری وجود دارد که دچار

باورهای غیرمنطقی باشند، در کنترل تکانه‌ها ناموفق، بی‌ثباتی عاطفی و میزان سازش ضعیف‌تری با دیگران و شرایط استرس‌زایی را نشان دهند. دو مؤلفه روان‌رنجورخویی و باوجدان بودن، جنبه‌های آسیب‌شناسی در اختلال‌ها و به‌خصوص وسواس را می‌سنجند، طبیعی‌اسد که افراد وسواسی در طیف این دو شاخص قرار گیرند. دو ویژگی‌گشودگی و برون‌گرایی در افراد وسواسی کم‌رنگ‌تر است. زیرا بیماران وسواسی به علت بیماری‌شان از اجتماعات دوری می‌کنند (نمره پایین در شاخص برون‌گرایی) و در برابر تغییرات مقاوم هستند (نمره پایین در شاخص گشودگی). با توجه به این‌که این دو مؤلفه، جنبه‌هایی را می‌سنجند که در افراد وسواسی کمتر نمایان است، از این رو می‌توان گفت که افراد وسواسی در این دو شاخص نمرات کمتری به دست می‌آورند [۹].

داشتن ویژگی‌هایی چون روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، توافق، تجربه‌گرایی و باوجدان بودن در کنار هم و به نسبت‌های گوناگون می‌توانند فرد را از لحاظ شخصیتی و توانایی سازگاری و زندگی اجتماعی غنی‌تر یا ضعیف‌تر گردانند و آسیب‌پذیری نسبت به مشکلات را کاهش یا افزایش دهند [۱۱].

بالا بودن آسیب‌پرهیزی که با ویژگی‌های همچون فرار و اجتناب از موقعیت‌های خطرناک، محتاط و منزوی تعریف می‌شود، سدی در برابر علایم وسواسی عمل می‌کند. پایین بودن ویژگی‌های آسیب‌پرهیزی همچون اعتماد به نفس در مقابل بلا تکلیفی منجر به تلاش‌های زیاد با حداقل ناراحتی شخص می‌گردد و ضرر این حالت عدم پاسخ‌دهی به خطر و خوش‌بینی غیرواقعی است و نتایج بالقوه پرخطر آن در موقعیت‌هایی است که احتمال خطر زیاد است و کاملاً در راستای افزایش علایم وسواس است [۵].

همچنین بین خود فراروی و نشانه‌های اختلال وسواس مبتنی بر نوروزگرایی رابطه منفی معناداری وجود دارد. می‌توان نتیجه گرفت که منش فرد از عوامل مهمی است که می‌تواند بر وسواس تأثیر بگذارد. طبق نظریه یادگیری، اختلال وسواس به دلیل نابهنجاری در مکانیسم‌های طبیعی یادگیری به وجود می‌آید و نظریه تجربیات اوایل کودکی، علت وسواس را یادگیری تقلیدی علایم می‌داند که توسط مادر به فرزندان منتقل می‌شود، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که عوامل محیطی در بروز وسواس فرد دخالت دارد [۴].

پختگی منش همانند یک مارپیچ است که در آن افراد می‌توانند ارتقا پیدا کنند. این مارپیچ نیز باعث سلامتی و خردمندی می‌شود. منش فرد می‌تواند در واکنش به موقعیت‌های اضطراب‌آور در مارپیچ، پایین بیاید. با توجه به این‌که وسواس نیز جزء اختلالات اضطرابی است، می‌توان بیان کرد که منش این بیماران در مارپیچ، در حد پایینی است و بیماران وسواسی از نظر سلامتی در حد پایینی هستند. همچنین ترکیب خود راهبری بالا، همکاری بالا و خود فراروی بالا، آن چیزی است که افراد شاد را مشخص می‌کند. پس می‌توان بیان کرد چون افراد وسواسی در این سه بعد دارای نمرات پایینی هستند بنابراین از زندگی خود ناراضی بوده، اضطراب بیشتر و شادی کمتری تجربه می‌کنند. همچنین نتایج نشان داد که خودراهبری در پیش‌بینی نشانه‌های وسواس فکری-عملی در جوانان بیشترین سهم را دارد. در تبیین این نتیجه می‌توان بیان کرد که یکی از خصوصیات افرادی که در خودراهبری نمرات پایینی می‌آورند این است که برای مشکلات بیرونی (کاستی‌های محیطی) دیگران را مقصر می‌دانند. بنابراین این افراد تمایل به کار گروهی ندارند و از نظر دیگران خودخواه و خودپسند جلوه می‌کنند و در بعد خودفراروی نیز نمرات پایینی دارند، این افراد تحمل ابهام نداشته و قدرت ذهنی پایینی دارند. بنابراین می‌توان پیش‌بینی کرد که این افراد در فعالیت‌های اجتماعی یا کارکرد شغلی خود با مشکلاتی مواجه هستند و چون در این سه بعد دارای نمرات پایینی هستند از زندگی‌شان رضایت ندارند و افرادی غیرمسئول و دارای ناتوانی اجتماعی هستند و امکان دارد در آینده دچار آسیب شوند [۱۳].

از محدودیت‌های پژوهش می‌توان گفت که جامعه آماری فقط دانشجویان بوده اند و تعمیم نتایج به سایر گروه‌ها با محدودیت روبرو است. همچنین با توجه به این که رفتارهای وسواسی گسترده بودند و از نظر ماهیت متفاوت هستند؛ ابزار مورد استفاده برای رفتارهای وسواسی؛ بصورت اختصاصی بر ویژگی شخصیتی روان رنجوری و وجدانی بودن؛ بودند. با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهاد می‌گردد پژوهش‌های آتی در شهرها و فرهنگ‌های مختلف و همچنین نمونه‌های دانشجوی پسر اجرا شود و نتایج آن با نمونه دختر مقایسه گردد. همچنین مراکز مشاوره دانشگاه‌ها با برگزاری کارگاه‌های آموزشی جهت شناخت دانشجویان از ویژگی‌های شخصیتی خود و کاهش مشکلات روانشناختی به آن‌ها کمک کنند.

با توجه به نقش واسطه‌ای ویژگی‌های شخصیتی در ارتباط بین ابعاد سرشت و منش با وسواس وجدانی بودن و نوروزگرایی می‌توان براساس شناخت نوع شخصیت دانشجویان زن جوان به کاهش مشکلات روانی آنان کمک کرد.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته شده از رساله دکترای نویسنده اول با کد تصویب ۴۵۷۸۱۲۳۵۴/۷۴۱۸ در تاریخ ۱۳۹۸/۸/۱۷ است. نویسندگان بر خود لازم می‌دانند از کلیه دانشجویان دانشگاه‌های آزاد و شهید باهنر کرمان به جهت همکاری در این پژوهش تقدیر و تشکر نمایند.

References

- 1- Goodman WK, Storch EA, Sheth SA. Harmonizing the neurobiology and treatment of obsessive-compulsive disorder. *American J Psychiatry* 2021; 178(1): 17-29
- 2- Ellison L. Personality disorders and relationship to personality dimensions measured by the Temperament and Character Inventory in patients with obsessive-compulsive disorder. *Acta Psychiatrica Scandinavia* 2018; 98(3): 243-249.
- 3- Tanir Y, Karayagmurlu A, Kaya İ, Kaynar TB, Türkmen G, Dambasan BN, Meral Y, Coşkun M. Exacerbation of obsessive-compulsive disorder symptoms in children and adolescents during COVID-19 pandemic. *Psychiatry Res* 2020; 29(3):113--126.
- 4- Karimi Yousefi, S., Abolghasemi, A., Khoshnoodnia Chomachaei, B. A comparison of temperament and character dimensions in students with and without symptoms of obsessive-compulsive. *J School Psycho* 2017; 6(1): 99-114. [in persian]
- 5- Yaghoubi, H. Relationships between Temperament Character Dimensions, Neuro-behavioral Systems and Obsessive-Compulsive Symptoms. *J Modern Psycho Res* 2015; 9(34): 219-242. [in persian]
- 6- Alonso P, Menchón JM, Jiménez S, Segalàs J, Mataix-Cols D, Jaurrieta N, Pujol J. Personality dimensions in obsessive-compulsive disorder: Relation to clinical variables. *Psychiatry res* 2008; 157(1-3): 159-168.
- 7- Agarwal A, Toshniwal D. Identifying leadership characteristics from social media data during natural hazards using personality traits. *Scientific reports* 2020;10(1):1-5.
- 8- Smetoğlu S, Denissen JJ, De Clercq B, De Caluwé E. Towards a better understanding of adolescent obsessive-compulsive personality traits and obsessive-compulsive

- symptoms from growth trajectories of perfectionism. *Development and psychopathology* 2022;34(4):1468-76.
- 9- Topino E, Di Fabio A, Palazzeschi L, Gori A. Personality traits, workers' age, and job satisfaction: The moderated effect of conscientiousness. *Plos one* 2021;16(7): e0252275.
 - 10- Jiang W, Tang X, Ye J, Jiang J. What Drives Daily Perseverance and Passion? Grit, Conscientiousness, and Goal Pursuit Experiences. *Personality and Social Psychology Bulletin* 2022:01461672221076970.
 - 11- Vinkhuyzen AA, Pedersen NL, Yang J, Lee SH, Magnusson PK, Iacono WG, McGue M, Madden PA, Heath AC, Luciano M, Payton A. Common SNPs explain some of the variation in the personality dimensions of neuroticism and extraversion. *Translational psychiatry* 2012;2(4): e102-.
 - 12- Chalabianlou GhR, Garousi Farshi MT. Relation of Neo-Pi-R Personality Inventory and Scl-90-R: Ability of Neo Inventory in Mental Health Evaluation. *Inter J Behav Sci* 2010; 4 (1): 51-58. [in persian]
 - 13- Kaviani H. Biological theory of personality. Tehran: Mehr Kavian Press. 2008. 2020; 14(6): 89-102. [in persian]
 - 14- BabapourKheiroddin J, poursharifi, H., Hashemi, T., Ahmadi, E. The relationship of meta-cognition and mindfulness components with obsessive beliefs in students. *J School Psycho* 2013; 1(4): 23-38. [in persian]
 - 15- Kim SJ, Kang JI, Kim CH. (Temperament and character in subjects with obsessive-compulsive disorder. *Comprehensive psychiatry* 2009; 50(6): 567-572.